

JEBRON-LITURGIE

Viering van zondag 19 maart 2023

In het kader van ons jaarthema rond Vrijheid

Een antwoord op de derde doodoener die stelt:

Je kan er niets aan doen, je bent gewoon machteloos.

**We kunnen weigeren om ons bij de feiten neer te leggen
en samen in verzet gaan**

Welkom

Weest welkom in deze viering.

Een paar weken later dan oorspronkelijk gepland omwille van de fijne viering rond Broederlijk Delen die we in Mere mochten meebelevén, zijn we vandaag weer op onze vertrouwde plaats samengekomen.

Opdat we weer woord, weer vuur en weer moed zouden krijgen,
opdat we weer oog, weer oor en weer kracht zouden krijgen,
opdat we weer zicht zouden krijgen op hoe het moet,
opdat we weer kracht zouden krijgen,
weer ziel.

We zingen dit geregeld bij ons samenzijn en vandaag, meer dan ooit, willen we deze woorden laten insijpelen.

Want we zijn onze vieringen van dit jaar begonnen met stil te staan bij die drie prachtige woorden die de Franse Revolutie ons achterliet: gelijkheid, broederlijkheid en vrijheid en we hoorden dat er op het vlak van gelijkheid en broederlijkheid nog een hele weg is af te leggen en dat de vrijheid die we hebben om daar wat aan te doen dreigt te worden ondergeduwd door de doodoeners die wijd en zijd worden verspreid: er is toch niets aan te doen, l'histoire se répète en wij zijn toch te klein om op te boksen tegen al dat geweld en, trouwens, er is geen alternatief.

Om daar niet aan ten onder te gaan, om ons te blijven verzetten, komen wij samen, ook vandaag.

En Remco Campert zet ons met hoop, geloof en vertrouwen op de goede weg:

Verzet begint niet met grote woorden maar met kleine daden (zegt hij)

maar

zoals storm met zacht geritsel in de tuin

of de kat die de kolder in z'n kop krijgt

zoals brede rivieren met een kleine bron verscholen in het woud

zoals een vuurzee met dezelfde lucifer die de sigaret aansteekt

zoals liefde met een blik, een aanraking, iets dat je opvalt in een stem.

Jezelf een vraag stellen daarmee begint verzet en dan die vraag aan een ander stellen.

Parafrazerend op wat Jezus in Matheus zegt: 'Komt allen tot mij die zich willen verzetten want ik zal u rust en verlichting schenken. Ik ben zachtmoedig en nederig van hart, mijn juk is

zacht en mijn last is licht.' willen we ons onder de hoede plaatsen van die Jezus én van de Ene, die we Vader, Moeder, Broeder, Zuster en Geest noemen.

Lied: Ga jij met mij de weg (Liedboek p. 1)

Gebed: Bidden is mij niet gegeven (Luc Vankrunkelsven)

Bidden is mij niet gegeven
als ik volkeren zie vertrapt.
Het vloekt in mij.
Laat dan maar mijn vloeken bidden zijn.

Bidden is mij niet gegeven,
als ik kinderen zie verkracht. Het huilt in mij.
Laat dan maar mijn huilen bidden zijn.

Bidden is mij niet gegeven,
als ik vluchtelingen zie verjaagd.
Het stormt in mij.
Laat dan maar mijn stormen bidden zijn.

Bidden is mij niet gegeven,
als ik kapitaal zie heersen.
Het breekt in mij.
Laat dan maar mijn breken bidden zijn.

Bidden is mij gegeven,
als ik vloeken mag,
als ik huilen kan,
als ik stormen durf,
als ik breken leer,
om zoveel onrecht,
om zoveel leed.

Inleiding op het boek Apocalyps of de Openbaring van Johannes

Rond het jaar 100 bevindt zich een zekere Johannes, wellicht een voorganger van een joods-christelijke gemeenschap ergens in Klein-Azië (het huidige Turkije), in eenzame opsluiting op het eiland Patmos. Hij werd wellicht als staatsgevaarlijk beschouwd door de Romeinse keizerlijke machthebber, waarschijnlijk Domitianus. Hij leefde als banneling op dat eiland, ver van zijn geliefde gemeenschap.

Op een zondag – de dies dominica of dag van de Heer – voelt hij een sterke verbondenheid met zijn gemeenschap. En dan geschiedt het dat visioenen over hem komen, die hem zowel beangstigen als bemoedigen.

We zullen zo dadelijk een van die visioenen lezen. Het visioen van de twee beesten, dat we vinden in hoofdstuk 13. Wie dit visioen beluistert met bijbelse oren, voelt aan dat de auteur sterk beïnvloed is door de apocalypticus Daniël.

Maar voor we de tekst beluisteren zingen we het lied: Open de Schriften.

Lied: Open de Schriften (Liedboek p. 47)

Schriftlezing: Apocalyps 13 (fragmenten)

Deel 1

En ik zag vanuit de zee een beest opkomen met tien horens en zeven koppen,
en op zijn horens tien diademen en op zijn koppen godslasterlijke namen.

En het beest dat ik zag leek op een panter,
en zijn poten als van een beer
en zijn muil als een leeuwenmuil.

De draak gaf hem zijn kracht en zijn troon en zijn grote macht.

En één van zijn koppen leek dodelijk gewond
maar zijn dodelijke wonde genas.

En de hele aarde liep vol bewondering achter het beest aan.

En men bracht hulde aan de draak omdat hij de macht aan het beest gegeven had,
en men bracht hulde aan het beest met de woorden:

wie is gelijk aan het beest en wie kan met hem strijden?

En aan het beest werd een mond gegeven vol grootspraak en lastering;
hem werd macht gegeven om het tweeënveertig maanden 'te maken'.

En het opende zijn mond voor lasteringen tegen deze God van bevrijding,

En hem werd gegeven oorlog te voeren met de heiligen en hen te overwinnen;

hem werd macht gegeven over iedere stam en gemeenschap, taal en volk.

En allen die op de aarde wonen zullen hem hulde brengen,

zij van wie de naam niet is geschreven

in het boek des levens van het lam dat geslacht is

vanaf de grondlegging der wereld.

Als iemand oren heeft, dan moet hij horen!

Hier komt het aan op de volharding en het vertrouwen van de heiligen.

Deel 2

En ik zag een ander beest opkomen uit de aarde,

en het had twee horens, aan een lam gelijk,

maar het sprak zoals de draak.
En heel de macht van het eerste beest oefent het voor zijn aanschijn uit.
En het maakt dat de aarde en haar bewoners
het eerste beest, welks dodelijke wond genas, hulde brengen.
En het doet grote tekenen, zodat het zelfs voor het oog van de mensen
op de aarde vuur doet neerdalen uit de hemel.
En het misleidt de bewoners van de aarde
door de tekenen die hem gegeven zijn te doen voor de ogen van het beest,
zeggend tot de bewoners van de aarde
dat ze een beeld moeten maken voor het beest
dat de wond van het zwaard heeft en toch lééft.
En het werd hem gegeven het beeld van het beest een geest te geven,
opdat het beeld van het beest ook zou spreken
en maken dat allen die het beeld van het beest geen hulde zouden brengen,
zouden worden gedood.
En het maakt dat allen, de kleinen en de groten, de rijken en de armen,
de vrijen en de dienstknechten,
dat ze hun een merkteken geven op hun rechterhand of op hun voorhoofd;
zodat niemand kan kopen of verkopen, die niet het merkteken heeft
met de naam van het beest of het getal van zijn naam.
Hier komt het aan op wijsheid en doorzicht:
wie kan denken moet het getal van het beest berekenen,
want het is een getal van een mens; zijn getal is zeshonderdzesenzestig.

Moment van stilte

Overdenking (Paul De Witte)

Een visioen over twee beesten dus. Het eerste wat duidelijk wordt in de tekst is dat het tweede beest dienstbaar is aan het eerste beest.

Het eerste beest komt uit de zee. Om te weten waarop dit kan wijzen, moet maar eens het allereerste begin van de bijbel lezen: “de Geest van God zweefde over de wateren van de oervloed om die chaosmachten te bedwingen zodat de aarde niet langer een toehoe wa bohoe blijft. Niet langer woest en leeg en onleefbaar voor de mens en voor alles wat leeft. Uit die zee, waarin de dodelijke monsters huizen, komt het eerste beest, beeld van de brute macht, die alle leven naar zijn hand wil zetten en wel met alle middelen. De beschrijving van het beeld laat niets aan de verbeelding over. Mensen zullen het geweten hebben wanneer ze aan de gruwel van dit beest worden overgeleverd. Het presenteert zich als een geperverteerde goddelijke macht, het absolute tegenbeeld van de ENE, de bevrijdende God van Israël en van Jezus, die eerder in de Apocalyps aangeduid wordt als het geslachte Lam. Over dat geslachte Lam, dat staat voor alle slachtoffers van de brute machten van alle tijden

en plaatsen, wordt door deze Johannes gezegd, dat alleen dit geslachte Lam waardig is om het boek van de ondoorgrondelijke geschiedenis te openen. Er wordt niet gezegd dat dit Lam sterk, mooi of succesvol is, er wordt enkel gezegd dat het waardig wordt bevonden.

Laat ik kort actualiseren en de vraag stellen: wie zouden vandaag waardig worden bevonden om de zin van de geschiedenis te ontsluiten vooral juist door de onzin van diezelfde geschiedenis aan te tonen en te ontmaskeren. Niet door mooie woorden, maar gewoon door er te zijn: namelijk door het feit dat ze telkens weer in de geschiedenis door de beesten tot slachtoffers worden gedegradeerd en geen mensen mogen worden. Ik hoef hier verder toch geen tekeningetjes bij te maken: Oost Congo, Syrië, Jemen, Oekraïne, Cuba, Zuid-Soedan, en de vluchtelingen hier in ons land die buiten moeten slapen omdat er geen opvang is en omdat de politieke de moed ontbreekt om uit vrees voor extreemrechts hun nek uit te steken en de menswaardigheid te dienen. Al deze tot slachtoffers gedegradeerde mensen vertellen ons vandaag het verhaal van het eerste beest. Zo concreet is dat beest, waartegen maar één kruid gewassen is: verzet en volharding, standhouden in de tegenstroom en vertrouwen tegen beter weten in van de heiligen.

Het tweede beest komt uit de aarde. Die goede lieve aarde, onze woonplaats waarover hetzelfde scheppingsverhaal zevenmaal zegt: en God zag dat het tov/goed was, heel goed zelfs. Dat moet dus wel een tof beestje zijn, want het komt uit de aarde. Maar juist omdat het uit de aarde komt, wordt het levensgevaarlijk omdat het mensen op het verkeerde been zet. Het verleidt de mensen door hen op te roepen het eerste beeld te zien als hun enige redding en zich dus aan dat monsterlijk beeld over te leveren.

Als ik dit beest wil actualiseren komt voor mij één woord bovendrijven: de ideologie. Maar wat betekent dat zwaar beladen begrip? Ik heb mij ooit gewaagd aan volgende omschrijving: Een ideologie is een niet rationeel doorzichtig geheel van kernovertuigingen (dus irrationeel en ten gevolge daarvan als vanzelfsprekend aanvaard), dat gemeenschappelijk is aan een groep en dat vanuit groepsbelangen (en dat zijn meestal machtsbelangen, waarin dus de belangen van de machtigen vooral aan hun trekken komen), het sociaal denken inkleurt en het sociaal gedrag beïnvloedt (m.a.w. die kernovertuigingen beïnvloeden onbewust met 'men' goed of niet goed vindt).

Alles wat in deze omschrijving staat vinden we in de woorden over het tweede beest.

Het maakt dat de aarde en haar bewoners het eerste beest hulde brengen.

Het misleidt de bewoners van de aarde door de tekenen die het schijnbaar in staat is te doen.

Het werd hem gegeven het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken

En misschien het belangrijkste en meest ingrijpende: het geeft aan allen een merkteken op hun rechterhand of op hun voorhoofd, zodat niemand kan kopen of verkopen, die niet het merkteken heeft.

Wat kunnen we doen om dit tweede beest te weerstaan? Inzicht, scherpzinnigheid en doorzicht waardoor we in staat zijn om de misleidende kracht van het tweede beeld te doorzien en niet in zijn val te trappen.

Concrete voorbeelden: reclame, politieke propaganda, de gevaarlijke praatjes op de sociale media, enzovoort. Met andere woorden het tweede beest is overal aanwezig.

Lied: Een land om van te dromen (Liedboek p. 5)

Intermezzo: praktische punten en collecte

Lied: Wij krijgen weer woord (Liedboek p. 9)

Tafelgebed (Tafelgebeden, p. 1)

Delen van brood

Onze Vader verborgen (Liedboek p. 15)

Vrije voorbeden met als acclamatie: Draag mij God in barmhartigheid.

Confitemini, Domine...(Liedboek p. 94))

Slotgebed: Psalm 15 – naar een actualiserende vertaling van Ernesto Cardenal

Ik zei tot de ENE: ik ken buiten U geen geluk!
Ik aanbid geen filmster geen politieke leider geen dictator
Wij zijn niet geabonneerd op hun krant
wij zijn geen lid van hun partij
wij praten niet in leuzen en leven niet naar hun program
Wij luisteren niet naar hun radio en geloven hun berichten niet
Wij kleden ons niet naar hun mode en kopen hun producten niet
Wij zijn geen lid van hun clubs en eten niet in hun restaurants
Ik ben niet afgunstig op hun feestmenu
hun wijn smaakt naar bloed
Ik zal er niet van proeven
Toen het Beloofde Land verdeeld werd
trof ik een goed stuk grond
mijn akker is de ENE en zijn THORA.
Altijd heb Ik U voor ogen: diepe vreugde danst door heel mijn lijf
's Nachts nog als ik droom en in mijn onderbewustzijn prijs ik U!

Slotlied: De gedachten zijn vrij (p. 2)

Elkaar tot zegen

De kritische Duitse filosoof Herbert Marcuse publiceerde in 1964 -60 jaar geleden!- zijn belangrijkste boek: *De eendimensionele mens*, waarin hij stelt dat alles draait rond productie en consumptie met kapitaalgroei als enige doel; het resultaat is collectieve zelfdestructie, vergoelikt met de term 'vooruitgang'.

En het tweede beest probeert ons te doen geloven dat met vooruitgang alles goed gaat. Maar voor wie en ten koste waarvan en van wie? Het materiële wordt het enige doel. Producent, consument, product wordt de mens, eendimensioneel. Oppervlakkigheid, eenrichtingsverkeer naar meer, geen tijd of oproep tot verinnerlijking.

Bidden we in deze tijden om inzicht, scherpzinnigheid, standhouden en vertrouwen! Is de christelijke geloofstraditie in zijn kern geen uitnodiging of uitdaging tot een radicale afwijzing van en verzet tegen deze gang van zaken, die mensen reduceert tot ééndimensionaliteit en hen doet geloven dat zij als individu belangrijk zijn, terwijl eigenlijk het omgekeerde wordt beoogd. Laten we onze viering eindigen met een woord van oproep en verzuchting van Maarten Luther -500 jaar geleden- : 'Ach als wij toch maar het menselijke deden, om van het christelijke nog te zwijgen'.

Laten we vanuit deze woorden elkaar tot zegen en oproep zijn in deze veertigdagentijd.

